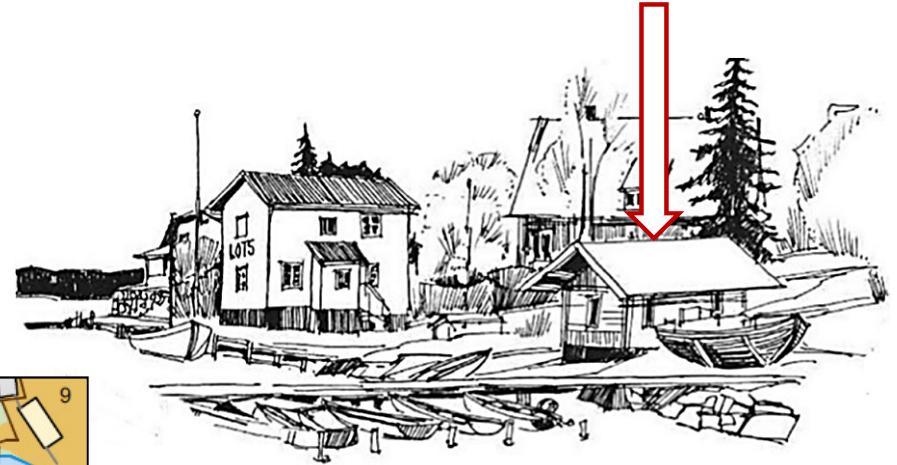

**Huset som varit Lotsvakthus och Tullvaktstuga,
nyttjats som garage, varit våffelstuga och nu används
som kök till vandrarhemmet Lotsen.**

Det lilla huset nedanför Tullbacken.

Huset byggdes 1867 efter ritningar av Nils Gustaf von Heidenstam, far till den kända diktaren Verner von Heidenstam.

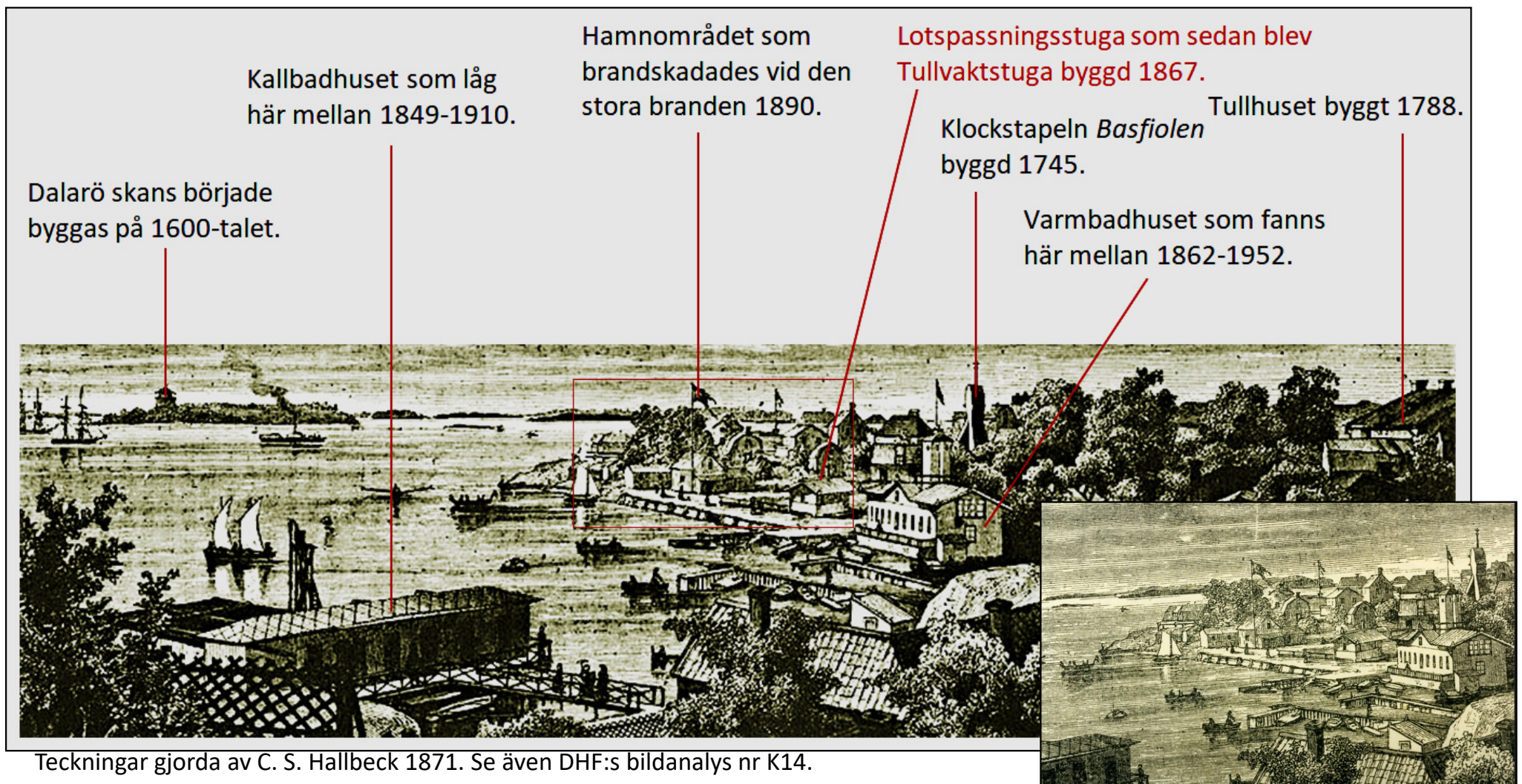
De första tjugo åren användes byggnaden som lotsuppassningshus fram till 1887. Då övertogs det av Tullverket som vaktstuga för tullbevakningen. Därefter användes det under några år som garage för Tullverkets bil.

Sedan var här en våffelstuga där det även serverades gulaschsoppa och kaffe .

Huset används nu som kök till vandrarhemmet Lotsen. (2025)

Byggnaden har en väl bevarad exteriör i schweizerstil.

Huset ägs av Statens fastighetsverk, SFV.

Gustaf von Heidenstam, född Nils Gustaf 1822 i Blekinge, död den 2 juni 1887 i Stockholm, var svensk fyrkonstruktör. Han var gift med Magdalena Charlotta Rütterskiöld. Tillsammans fick de sonen Verner von Heidenstam.

Från 1849 var Gustaf von Heidenstam anställd som ingenjör på fyr- och båkinrättningen inom Lotsverket, och år 1858 utnämndes han till major och överfyringenjör. Hans första uppdrag på Lotsverket var att presentera ett fullt utbyggt fyrssystem runt Sveriges kust. Dessutom utvecklade han en fyrkonstruktion i järn som var uppbyggd av rör med snedstag runt en central järnpelare. Dessa kom sedan att kallas Heidenstamfyrar.

Efter mycket besvär med sina njurar, långa sjukskrivningar och en fejd med sin son begick Gustaf von Heidenstam självmord 1887.

År 1848 gjorde Gustaf von Heidenstam beräkningar, kartor och förslag till utvidgandet av inloppet till Ronneby hamn. Han anställdes 1849 som ingenjör på fyr- och båkinrättningar inom inom Lotsverket. Han blev löjtnant 1852 och kapten 1854. Gustaf von Heidenstams första uppdrag på Lotsverket var, att presentera ett fullt utbyggt fyrssystem runt Sveriges kuster. Han kom 1856 med ett fullständigt förslag till fyrssystem för Sverige.

Två år senare utnämndes han till överingenjör vid lots- och fyrinrättningen i riket. Vid flottans mekaniska kår blev han major 1863 och överstelöjtnant 1875.

Dubbeldörrarna har tillkommit under 1900-talet då byggnaden nyttjades som garage för tullens bil.

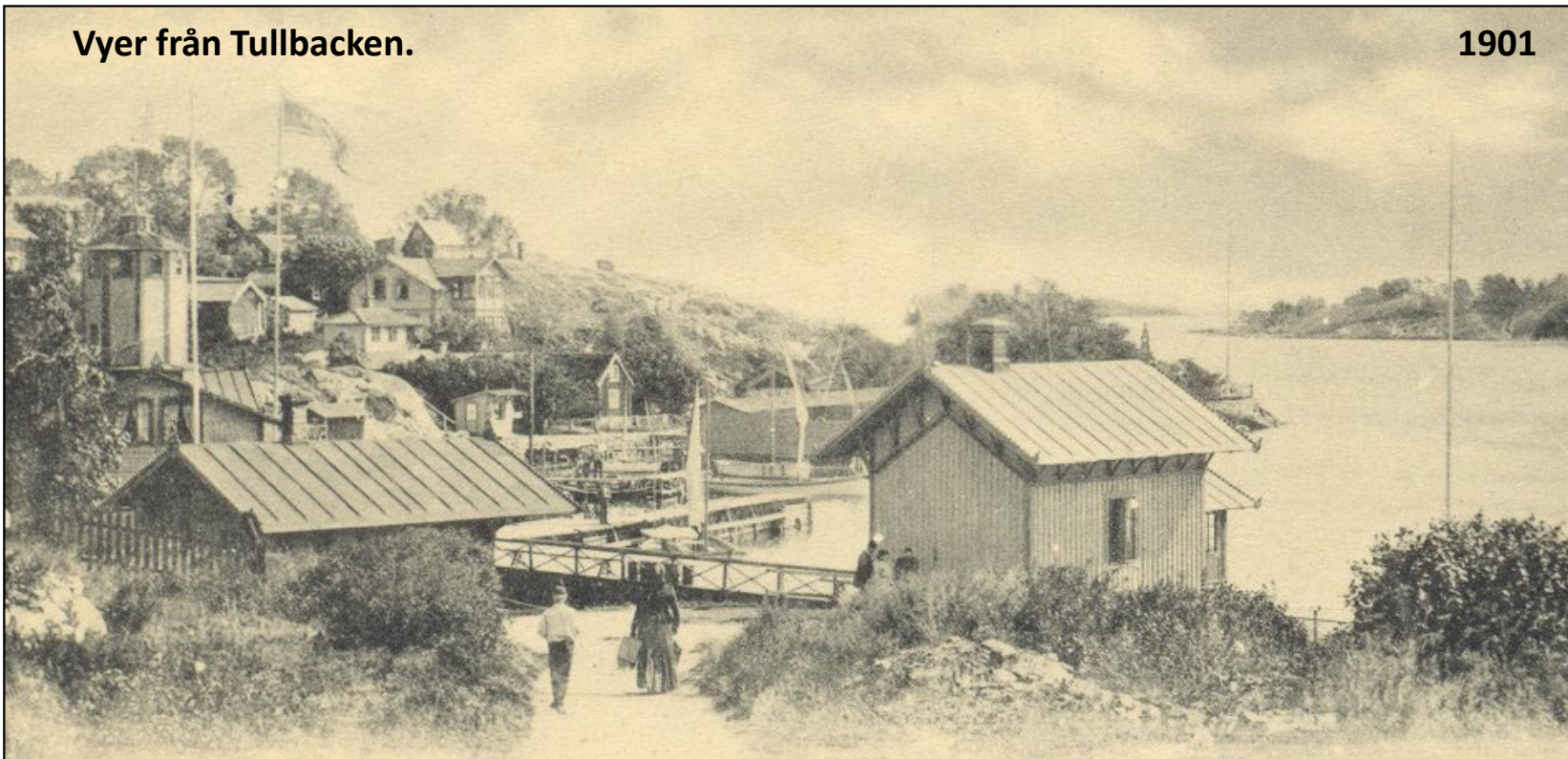
Bild från 2010

Fiskarhamnen C. W. Blom 1879.

Vyer från Tullbacken.

1901

1905

Fiskarhamnen 1902.

Fiskarhamnen 1910.

1925

1930

1944

Dalarö. Fiskarhamnen.

Vy från Fiskarhamnen 1925.
Till vänster ute på Spegels udde har en
ny sommarvilla byggts efter branden
1890. Till höger om villan ligger
lotsstationen och den långa tullbryggan.
Till höger syns det gamla varmbadhuset.

Fiskarhamnen med tullbryggan.

**Tullbryggan
1960-talet.**

1964

2009

1964

Snickeridetaljer som visar schweizerstilen, fotograferade vid olika tillfällen.

Under åren i början av 2000-talet användes tullvaktstugan som våffelstuga som då förestods av Brita Sterner, f. 1947 d. 2018. Där kunde man då få gulaschsoppa och våfflor med sylt och grädde samt en kopp kaffe. Våffelstugan var öppen alla dagar både sommar och vinter. Brita förestod även det intilliggande vandrarhemmet Lotsen sedan 1997. Vandrarhemmet var då Sveriges minsta med sina åtta bäddar.

Efter Brita drev Haninge kommun våffelstugan något år med hjälp av ungdomar som behövde stöd i vardagen, men det fungerade inte bra utan stöd av Brita så den stängdes.

2011

När Britta Sterner, ansvarade för våffelstugan, 2005.

Svenska Turistföreningen skriver 2007. Brita håller våffeltugan öppen varje dag året om. Till sin hjälp bakom disken har hon vilsna ungdomar som på olika sätt farit illa i livet. Hos Brita Sterner, "Våffeldrottningen" kallad, får de nya perspektiv på tillvaron i med- och motgångar. På disken finns hemgjord sylt i tre smaker, jordgubb, blåbär och hjortron. Fluffig vispgrädde i en skål intill. Från våffeljärnet doftar det underbart gott av sammansättningen i det hemligstämplade receptet. Utanför glittrar det i Dalaröström.

2014 övertog Jenny Nordqvist både vandrarhemmet och den tidigare våffelstugan som nu byggdes om till kök för vandrarhemmet, vilket gav möjlighet till att utöka antal bäddar i vandrarhemmet Lotsen. Vandrarhemmet drivs när detta skrivs 2023 av Christer Jonsson och Eva Idsund Jonsson.

Tuberna på bilden tillhör vrakletare som vid tillfället bodde i vandrarhemmet.

Bilder från början av 2000-talet.

2008

Artikel ur Dalarö Bladet 2005.

Sammanställt 2023.

Lotshuset som blev vandrarhem. Artikel införd i Dalaröbladet nr 2, 2005.

Lotsen är öppet året runt och de tre rummen med sammanlagt åtta bäddar är oftast fullbokade. Redan nu kan det vara svårt att få plats under sommaren men försöka duger. Det kan bli återbud. Lotsens placering i hamnen, omgivet av vatten, en sagolik utsikt över strömmen och granne med den lilla trivsamma, gamla våffelstugan, gör den unik. Solen och vågskvalpet kan man njuta av dagen lång och frukost och andra måltider. som tillagas i det fina köket, kan ätas på bryggan efter ett dopp. Har man tur kanske man själv fångar sin middagsfisk.

När jag hälsar på en solig vårvinterdag tar Brita Sterner. som sköter Lofsen och våffelstugan, emot och visar mig runt i ett nyrenoverat vandrarhem, som är så gulligt och fint att man genast får lust att boka in sig. Alla tre rummen har utsikt över vattnet, bäddarna är nya liksom stol, bord och lampa och allt är så enkelt. rent och fräscht. Från toaletten har man en helt betagande utsikt över Jutholmen, som en liten tavla. På nedre botten har Brita sitt kontor och där ligger också ett duschrum och ett likaså nytt kök målat i blått med tre matbord. Där kan jag tänka mig att ordna en liten fest för ett mindre sällskap, om nu inte bryggan lockar mer.

Dalarö lotsstation Sveriges största under mer än 150 år.

Lotsar har det funnits sedan 1600-talet på Dalarö och den först kända lotsuppassningen låg på Jutholmen. På 1800- talet flyttades den till Dalarö till Lotshuset. Nuvarande vandrarhemmet. Vid den stora Dalaröbranden i september 1890 brann huset ner men återuppbyggdes året därpå. I 1984 upphörde lotsverksamhetsverksamheten på Dalarö och därefter har huset disponerats av Sjöfartsverkets Farledsgrupp tills det gjordes om till vandrarhem. Vandrarhemmet, segel skutan Ariel och våffelstugan tillhör Arbetscentrum i Haninge Kommun och allt har sitt ursprung i en ide från uppsyningsman Helge Skärlen. Se *Dalaröprofilen*. Under sommaren får 36 ungdomar. Som gått ut nian, alternera mellan hamnkontoret och våffelstugan samt hjälpa till på vandrarhemmet. Dom arbetar i lag om tre och tre. Klockan sju tas båtavgifterna upp, gästerna får svar på sina frågor och andra praktiska göromål av skilda slag utförs. Efter 3 - 4 timmar blir gruppen avlöst och går till jobb i våffelstugan eller hjälp på vandrarhemmet. Under vintervinterhalvåret jobbar tre ungdomar lördagar och söndagar i våffelstugan, som också är öppen året runt. De pengar som kommer in används till att avlöna ungdomarna och om det blir något över går det till renovering av vandrarhemmet. I höstas var det stängt 14 dagar för just renovering.

Livskvalité.

Brita Sterner. Dalaröbo sedan barnsben. har jobbat på Lotsen från 1991. då den officiella invigningen skedde. Hon sa upp sig från sitt ordinarie jobb på Försäkringskassan, ett beslut hon aldrig ångrat trots att hon måste gå ner i lön. Lotsen har blivit som ett andra hem för henne. "Det här passar mig. Jag tycker människor i stan är ytliga och stressar för mycket. Här har jag nära till allt och att bara ha en kort, skön promenad till jobbet är livskvalité. Jag behövs här och kan lägga upp arbetet som jag själv vill. Jag trivs med att jobba själv och känner mig inte ensam. Det kommer alltid folk och många ringer. Ungdomarna, som kommer hit, är jättegulliga, säger Brita.

Brita älskar Dalarö och känner stor glädje i jobbet. Hon får mycket positiv feedback, som gör att hon orkar mer. Dessutom har hon nära till både barn och barnbarn.

Gäster av alla slag bokar in sig på vandrarhemmet. Dom är väldigt olika och inte alls bara det vanliga ryggsäcksfolket. Hit kommer affärsmän, säljare, journalister, författare, bröllopgäster, Tomas di Leva, förälskade par, föräldrar som vill ha en barnledig helg t.o.m. brölloppar. "En nunna har kommit år efter år för att bara sitta i lugn och ro och meditera och varje år sedan starten kommer en 80-årig f.d. gymnastiklärare och elitgymnast med sin dotter och firar jul samt ytterligare en helg. Hon är verkligen pigg, kul och gullig. Dom som återkommer år efter år under lågsäsong hinner man ju pyssla om lite extra och man lär känna varandra", berättar Brita.

De flesta åker till Dalarö för att komma ut på landet och ha det skönt och stressa av. Dom promenerar! tittar på de lina husen, äter gott på någon av krogarna, badar, fiskar och gör båtutflykter. Lotsen ligger ju perfekt till för att utforska skärgården.

Lotshuset en liten pärla

Brita minns framförallt alla glada och nöjda gäster. Många är rent lyriska över vad de fått uppleva, vilket märks i gästböckerna. där såväl vandrarhemmet som Brita och ungdomarna får mycket beröm.

Så här kan det se ut:

"Som en liten sommarkräm. Eller drömmen om Sverige, när det är som finast. Tack så mycket och snart kommer vi tillbaka. Sven och Cornelia från Schweiz"

"Sol, hav, vågskvalp. Vilken atmosfär. Vad kan man mer begära? "

"Lotshuset är en liten pärla. Tack Dalarö och Brita för fantastisk service! "

Toalett och tvättmaskin frågar båtfolk och turisters ständigt efter och vill låna men det går ju inte. Toaletten är förstås bara till för gästerna och för städning står ju gästerna själva. Brita skulle gärna se att det blev en gästtoalett också i Fiskarhamnen och att denna hamn överhuvudtaget blev mer levande och inbjudande för turister.

En riktigt skön och fin ny sommar säsong, önskar Kinna.

Här ser vi Brita i våffelstugan, som ligger straxt intill vandrarhemmet. Det är den gamla tullvaktstugan byggd i Schweizerstil från 1861 och den undkom lyckligtvis den stora Dalaröbranden 1890. För dig som känner till författaren Werner von Heidenstam, kan det kanske vara roligt att veta att hans far Nils Gustav von Heidenstam, överingenjör vid Lots- och Fyrinrättningen, stod för ritningen till huset.